

Utrecht 22-11-2021

Geachte leden van de vaste Tweede Kamercommissie Volksgezondheid, Welzijn en Sport,

Voor het wetgevingsoverleg Jeugd en aanverwante zaken van de begrotingen VWS en J&V voor het jaar 2022 treft u in deze brief de inbreng van FNV. Wij maken ons ernstige zorgen over de vraag of het met de miljardeninvestering en de hervormingen wel goedkomt. Huidige en wezenlijke bestuurlijke en politiek processen verlopen moeizaam of gewoon niet of worden niet opgepakt. Als we er met elkaar niet in slagen het momentum nu te pakken om het tij te keren in de jeugdzorg, vrezen wij voor het kwalitatieve, morele, financiële en maatschappelijke failliet van de jeugdzorg in ons land. Dit is ook de reden dat deze brief een hele lange brief is; wij willen niet nalaten volledig te zijn in deze fase. Het is onzes inziens nu of nooit. We hebben u nodig de nodige druk te zetten op de onderwerpen in deze brief

Campagne FNV

FNV voert al geruime tijd campagne in de sector jeugd, onder de naam '**KwaliTIJD voor het Kind**'. Deze campagne, die u ongetwijfeld niet is ontgaan, heeft als doel om de jeugdzorg structureel te verbeteren en om verantwoord werken tegen passende arbeidsvoorwaarden mogelijk te maken. We schaken in die campagne op alle tafels: werknemers, werkgevers, gemeenten en VWS. En ook gaan wij verbindingen aan met overige partners en partijen in de keten.

Arbeidsmarkt

FNV neemt de arbeidsmarktproblematiek zeer serieus; dit is het grootste risico voor het voortbestaan van de brede jeugdzorg en de problematiek levert (gezondheid)schade op aan medewerkers en cliënten. Daarom hebben wij, sociale partners, in 2019 de arbeidsmarkttafel afgedwongen en verantwoordelijkheid genomen. De arbeidsmarkttafel kan niet in zijn eentje het jeugdzorgprobleem oplossen, deels omdat het ook daar ontbreekt aan passende randvoorwaarden om wezenlijk in te kunnen grijpen. Maar we zoeken daar wel met allerlei partijen die betrokken zijn bij onze thema's al 2 jaar naar deeloplossingen.

Helaas is J&V, als partner aan tafel, daar het overgrote deel van de tijd niet aanwezig geweest. Dat lijkt zich nu te wreken in het optuigen van een nieuw, snel, onverwacht Bestuurlijk Overleg J&V en een opvolgende brief naar de Kamer die de link naar lopende processen en inhoud mist en daarnaast inhoudelijk onvoldoende is.

In een gesprek van 26 oktober tussen FNV en J&V hebben wij aangegeven dat wij geen voorstander zijn van het herhalen of opnieuw opstarten van de thema's die in het arbeidsmarktplatform, aan de arbeidsmarkttafel of de cao-tafel al lopen, ook voor de jeugbeschermingsketen. Voor nieuwe thema's staan we open, vanzelfsprekend vergezeld met passende faciliteiten. FNV heeft omwille van de inhoud en de missende linken dan ook niet ingestemd met de brief die hierover naar de Kamer is gestuurd of wellicht nog gestuurd zal worden.

FNV blijft werken aan de verbinding tussen thema's en tafels en daar ook voorstellen voor doen. Onze voorstellen behelzen bijvoorbeeld oplossingsrichtingen voor de, toch rare, spagaat van de bonden tussen enerzijds het afsluiten van sociale plannen met gedwongen ontslag omdat er geen geld is mensen in dienst te houden, versus de forse tijd en geldinvestering in arbeidsmarktprojecten waarbij we inzetten op behoud van mensen en expertise in de sector.

Deze 2 zijn onverenigbaar, maar wat FNV betreft niet onoplosbaar. Daarnaast hebben we bijvoorbeeld voorgesteld om de arbeidsmarkttafel te verlengen en te bestendigen en op inhoud te koppelen aan de ontwikkelingen van de hervormingsagenda. Voor deze en meer arbeidsmarktvoorstellen vanuit FNV wordt door de ministeries voortgang beloofd, maar niet gerealiseerd.

Geld voor jeugdzorg aan gemeenten is niet geoormerkt

Steeds meer organisaties in de jeugdzorg staat het water aan de lippen. Bijna één op de drie draaide vorig jaar met verlies en de helft van de organisaties heeft te weinig reserves (solvabiliteit) om grote financiële tegenvallers op te vangen. We zijn ons bewust dat ook gemeenten financiële problemen hebben, maar deze lijken nu opgelost te moeten worden door medewerkers en cliënten.

Dit is een grote dreiging voor het voortbestaan van de jeugdzorg; de zorg voor kinderen en gezinnen wankelt, maar ook geen van de organisaties kan het opvangen als een grote organisatie omvalt. Baanverlies en oplopende personeelstekorten dreigt. In een sector met een dusdanig nijpende arbeidsmarkt als de jeugdzorg is het laten voortbestaan van deze dreiging onverantwoord.

Voorafgaand aan Prinsjesdag waarschuwde FNV dat 'geld voor gemeenten' niet hetzelfde is als 'geld voor de jeugdzorg'. Er lijkt nu te gebeuren waar wij voor vreesden. VWS kan stellen dat er geld is voor de jeugdzorg, gemeenten wentelen zich in beleidsvrijheid en de uitvoerders van de jeugdzorg, medewerkers in deze, zien geen cent komen voor verbeteringen of waardering. Deze miljardeninvestering van publiek geld verdwijnt in een black box. En dat is niet voor het eerst.

Stagneren cao

Het stagneren van de cao-onderhandeling voor de Jeugdzorg is de meest recente bedreiging voor de sector. Hierdoor komen afspraken over zaken als loonsverhoging, werkdrukmaatregelen en overige maatregelen voor behoud van werknemers niet van de grond. Ondanks de oproep van de VNG, de werkgevers in de zorg en het ministerie van VWS aan alle gemeenten om de loongebonden component van alle tarieven in de Jeugdwet en de Wmo per 1 januari 2022 met 1,13% te verhogen en de middelen alvast in de begroting te bestemmen, komen wij niet tot onderhandeling. De uitstroom in de sector is groot. Zonder passende maatregelen zal die uitstroom alleen maar toenemen. Wij zakken hiermee als samenleving door de bodem van wat nog toelaatbaar is voor een cruciale beroepsgroep.

Hervormingstafel – werk aan systemische oplossingen

FNV is voorstander de jeugdzorg in systemische samenhang aan te sturen en uit te voeren. De jeugdzorg lijdt echter al een te lange tijd onder gefragmenteerde oplossingen, te vaak afhankelijk van geld en politieke zittingstermijn en bovendien regelmatig ad hoc vanwege de gevoelde noodzaak een politiek antwoord te formuleren op schrijnende actualiteiten. Deze aanpak heeft bewezen niet geleid tot de wezenlijke wijzigingen, noch langetermijnbeleid, perspectief en rust waar de sector dringend aan toe is. Sterker, het leidt tot veel schade als er te ondoordacht en te weinig systemisch wordt nagedacht en gehandeld over en in de jeugdzorg.

Dit is geen nieuwe stellingname van FNV. **Maar met het uitblijven van werkende en werkbare systemische oplossingen heeft FNV gemeend zich te moeten mengen in het helpen bij oplossingen en daar haar brede netwerk en samenwerkingspartners bij in te zetten.**

- Zo schreven wij met werkgevers [het advies van de SER](#); adviezen die binnen de huidige kaders vandaag gerealiseerd kunnen worden.
- We schreven met vele mensen en partijen samen met Stichting Beroepseer '[De Jeugdsprong](#)'; een lange termijn advies vanuit breed perspectief. Deze is via een petitie notabene gedragen door velen.
- En omdat andere partijen uit het veld inmiddels ook rapporten en adviezen schreven over de jeugdzorg, hebben we deze met deze partijen gebundeld tot een gezamenlijk advies: [Toekomst Jeugd- De Samenvatting](#)'.

De nota "Toekomst Jeugd – De Samenvatting" is als laatste nota in oktober breed verspreid onder alle belanghebbenden, waaronder u. Omdat deze nota voortkomt uit nota's die allen voortkomen uit partijen met achterban en draagvlak, blijkt hiermee dat partijen uit de gehele jeugdzorgketen met elkaar al tot systemische oplossingsrichtingen zijn gekomen. Om tot deze gezamenlijke lijn te komen hebben wij als opstellers van dit document allemaal al ingeleverd op onze eigen wensenlijstjes. Dit gezamenlijke kerndocument is zo bezien een pakket met minimale eisen waaraan de hulp voor de jeugd zal moeten voldoen. Meer mag, minder niet. Wij willen 'Toekomst Jeugd – De Samenvatting' dan ook gerealiseerd zien in de hervormingsagenda en het coalitieakkoord.

Belangenbehartiging medewerkers

Hervormingen suggereren (vergaande) veranderingen. Wij zijn van mening dat de expertise en achterban van FNV niet kan ontbreken bij de inhoud, noch bij de besluitvorming over hervormingen. Daarbij achten wij het zeer onverstandig (vergaande) veranderingen in te zetten, of zelfs slechts te communiceren, zonder de 'hoe' en de 'wat betekent dat voor mij'

Medewerkers zijn niet rechteloos. En ze willen terecht weten wat dit alles betekent voor hun (rechts)positie en de inzet van hun vakmanschap. Vakbonden zijn de enige en unieke partij met de expertise en formele positie voor het formuleren van een degelijk antwoord op die vraag. Deze vragen onbeantwoord laten zorgt in alle voorgaande voorbeelden voor veel onrust en veel verloop. Men wacht het niet af, en vertrekt. En altijd met meer tegelijk dan we willen. De 'wat' moet daarom vergezeld zijn met de 'hoe' als de arbeidsmarkt in de sector Jeugd ons lief is. En dat kan niet zonder FNV.

VWS weigert belangenbehartiging voor medewerkers aan tafel. Zij zegt met de beroepsverenigingen de professionals aan tafel te hebben. Maar dit is rol en taakverwarring van VWS. Beroepsverenigingen gaan over (beroeps)inhoud en kwaliteit. Vakbonden over de (rechts)positie van medewerkers. Beiden zijn noodzakelijk en kunnen elkaar niet vervangen.

Niet wachten

We zien en ervaren dat sinds de start van de hervormingstafel en de cao-onderhandelingen alle oplossingen die gerealiseerd moeten worden naar die tafel worden verschoven. Dit creëert een schijn dat er dan nu ook gewerkt wordt aan verbeteringen in de jeugdzorg. Dit is niet het geval; alle ontwikkelingen en veranderingen in de jeugdzorg liggen stil in afwachting op de cao en de hervormingstafel. Ondertussen zinkt het schip en is er een totale impasse.

De cijfers liegen niet, de problemen in de jeugdzorg nemen per dag toe. Er is op steeds meer plekken sprake van code zwart en relaties tussen partijen en ingezette oplossingen en trajecten imploderen. We willen benadrukken dat de problemen in de jeugdzorg geen dag langer kunnen wachten op verlichting.

Het goede nieuws; Kortetermijnoplossingen zijn voorhanden en staan beschreven in de SER-rapportage 'van systemen naar mensen' en ook de eisen in onze ultimatus bieden concrete handvatten voor de overheden en werkgevers om vandaag nog te kunnen handelen. Bijvoorbeeld het vaststellen van de langverwachte en noodzakelijke AMvB reële tarieven, waarin dan eindelijk bestuurlijke verantwoordelijkheid is opgenomen om lonen, scholing, tijd en gezondheid voor cliënten en medewerkers ook gewoon te gaan betalen naar waarde.

Administratie

In 2018 heeft FNV haar acties opgeschort onder de belofte van Hugo de Jonge de administratieve lasten fors te verminderen. Sindsdien heeft FNV 500 van haar leden (onbezoldigd) aan het werk gezet in het programma Ontregel de Zorg en zijn er talloze gesprekken en onderhandelingen gevoerd. Nu, 3 werkjaren later, blijkt uit [onderzoek van FNV en Pointer](#) dat 94% van de medewerkers aangeeft dat de administratie is *toegenomen* en professionals ruim 60% van hun tijd bezig zijn met administratie in plaats van met de zorg aan kinderen. De cijfers van dit onderzoek zijn schokkende uitkomsten na een tijd, -en geldverslindend programma als Ontregel de Zorg.

Als laatste wapenfeit in het programma Ontregel de Zorg, Rita Verdonk zal stoppen einde dit jaar, werken professionals nu samen aan het verminderen van productcodes (nu 'prestatiecodes'). Voor het einde van dit jaar levert de groep de inhoud op voor een Ministeriële Regeling, waarmee het aantal prestatiecodes drastisch vermindert en gemeenten en aanbieders verplicht worden om deze codes te gebruiken. Dit hebben we eerder zo afgesproken met dhr. Blokhuis, waarna alles op alles is gezet door deze professionals.

Naast het feit dat de uitkomsten enorm veel gaan schelen in de administratie, zijn we trots op de manier waarop dit model tot stand is gekomen. Professionals hebben samen dit model gemaakt en daar breed draagvlak voor gevonden. **Helaas begrijpen wij ook nu weer dat er achter de schermen bestuurlijke en politieke tegenkrachten en onwil van werkgevers en gemeenten leeft om dit model dan nu ook, zoals beloofd, op te nemen in een Ministeriële Regeling.** Het behoeft geen betoog dat wij na 3 jaar werken en inzet van professionals deze ene belofde uitkomst op zijn minst gerealiseerd willen zien voor het einde van dit jaar.

Conclusie

In het licht van de huidige miljardeninvestering en de aanstaande hervormingen is er nog één kans om het goed te doen. En om het goed te doen, hebben we u nodig voor de nodige druk op bestuurlijke en politieke processen.

Hoogachtend,

Maaïke van der Aar,
Bestuurder FNV Jeugdzorg